

Instructie Teamtraining

Kinderen op kinderdagverblijven hebben een grote kans op het krijgen van infectieziekten, zoals diarree en verkoudheid. Handen wassen is een simpele manier om infectieziekten te voorkomen. Onderzoek liet echter zien dat pedagogisch medewerkers hun handen wassen in minder dan de helft van de momenten waarop het daadwerkelijk zou moeten. Het “Heel gewoon, Handen schoon” programma helpt pedagogisch medewerkers vaker de handen wassen op de juiste momenten. Een onderdeel van dit programma is een teamtraining.

Het doel van de training is om als team tot concrete oplossingen te komen om de handhygiëne te verbeteren. Belangrijk is te realiseren dat een gedragsverandering als deze niet van de ene op de andere dag gerealiseerd kan worden. Er is vaak sprake van diepgewortelde gewoontes en overtuigingen die een gedragsverandering in de weg staan. Het is daarom belangrijk om met elkaar te onderzoeken en uit te spreken wat er nodig is om de gewenste verandering tot stand te brengen. Hiervoor is een instrument ontwikkeld dat gebruikt kan worden om met elkaar in gesprek te gaan. Dit instrument, High Five genaamd, is een oefening waarbij de deelnemers inzicht krijgen in het functioneren van het team ten aanzien van handhygiëne en dit met elkaar bespreken.

De teamtraining is bedoeld voor alle medewerkers van het kinderdagverblijf. De training duurt ongeveer 1 uur. De training wordt geleid door een trainer/coach. Met deze handleiding kan de trainer/coach de High Five oefening voorbereiden.

Wat heb je nodig om de training te geven?

- Blanco A4 papier
- Pennen

De training

Inleiding:

Geef aan dat het doel van de training is om bij de deelnemers in kaart te brengen hoe zij vinden dat hun team uitvoering geeft aan handhygiëne en om tot concrete oplossingen te komen om de handhygiëne te verbeteren. Leg bij de introductie van de training uit dat het belangrijk is om open te staan voor elkaars ervaringen en die niet te veroordelen. Er zijn namelijk geen goede of foute antwoorden. Voor de trainer/coach is het belangrijk zo veel mogelijk een ‘Yes set’ te creëren. Dit wordt gedaan door te bevestigen wat goed gaat ten aanzien van het verbeteren van handhygiëne. De trainer/coach vraagt één deelnemer om aantekeningen te maken van de training.

Instructie High Five:

Vraag elk teamlid zijn/haar hand om te trekken op een wit vel papier. Laat ze daarna bij elke vinger onderstaande vragen die je voorleest in steekwoorden opschrijven. Daarna krijgen de teamleden ongeveer 15 minuten de tijd om na te denken over de antwoorden en deze bij de vingers te schrijven. Vraag hen om vanuit hun persoonlijke beleving antwoord te geven op vragen die te maken hebben met hoe het team functioneert als het gaat om handhygiëne. Het is niet de bedoeling dat de teamleden bij het opschrijven van de antwoorden al met elkaar overleggen.

Duim:

- Wat gaat goed ten aanzien van handhygiëne? Wat draagt hieraan bij?

Wijsvinger:

- Waar willen jullie als team naar toe? Wat willen jullie bereiken (doelbepaling)?

Middelvinger:

- Waar balen jullie van als het gaat om het bereiken van optimale handhygiëne? (Denk hierbij niet alleen aan ontbrekende voorwaarden, maar bedenk ook wat je vindt van de aanspreekcultuur in het team. Is het makkelijk of moeilijk om elkaar aan te spreken/feedback te geven?).

Ringvinger:

- Wat bindt jullie als team bij het streven naar optimale handhygiëne?
- Waaruit bestaat jullie loyaliteit naar elkaar toe?
- In hoeverre spreken jullie elkaar aan als je ziet dat een collega haar (zijn) handen vergeet te wassen?
- Waar kunnen jullie elkaar in versterken?

Pink:

- Wat wordt niet expliciet uitgesproken (maar wel gefluisterd in de wandelgangen)?
- Wat blijft onbesproken/onuitgesproken (waar krijg je de ruimte niet voor)?

Vraag na 15 minuten – of eerder als iedereen eerder klaar is – of de nabespreking kan beginnen. Als iemand meer tijd nodig heeft, of zegt dat het moeilijk is, bevestig dit en geef ze nog even. Als iedereen klaar is, vraagt de trainer/coach “per vinger” (categorie) naar ieders antwoorden, en stimuleert dat teamleden op elkaars antwoorden reageren. Begin bij het nabespreken bij de duim en behandel de vragen zoals ze hierboven staan.

Vragen die in de nabespreking aanvullend gesteld kunnen worden, zijn:

- Waar blijkt dat uit?
- Wat doet dat met je als je dat hoort?
- Hoe is dat voor anderen?
- Wat vinden anderen hiervan?
- En wat nog meer? (als er bijvoorbeeld een opsomming wordt gegeven)

Aan het eind van de training kunnen de volgende vragen gesteld worden:

- Hoe ziet het optimale handhygiënegedrag er uit?
- Welke verbeteracties kunnen we benoemen?
- Wie gaat wat doen?
- Hoe kan de locatiemanager jullie hierin ondersteunen?
- Over 5 jaar komt de minister van volksgezondheid bij jullie langs om een prijs uit te reiken voor het team met de meest optimale handhygiëne. Wat voor verbeteracties zijn er in de tussentijd gedaan?

Afsluiting

Vraag bij de afronding of er nog zaken/gevoelens leven die nog niet zijn besproken. Bedank iedereen voor zijn/haar deelname en openheid.

Verdiepingsoefening

Naast de High Five oefening is er ook een verdiepingsoefening waar het team gebruik van kan maken. Dit is een oefening die niet standaard onderdeel is van het programma, maar kan worden gebruikt door kinderdagverblijven die het programma hebben doorlopen en de handhygiëne nog eens extra onder de aandacht willen brengen. Het doel van de verdiepingsoefening is om de vooruitgang in handhygiëne in kaart te brengen en om tot concrete oplossingen te komen hoe dit ook op de langere termijn vastgehouden kan worden. Daarvoor is er een methode ontwikkeld waarin een “schaalinstrument” wordt gebruikt. De verdiepingsoefening duurt ongeveer 1 uur en wordt geleid door een trainer/coach. Met onderstaande handleiding kan de oefening door de trainer/coach worden voorbereid.

Wat heb je nodig om de verdiepingsoefening te geven?

- 10 A4 papiervellen met daarop de nummers 1 t/m 10 groot gedrukt (schaalinstrument)
- Observatieformulier (zie bijlage 1)
- Pennen

Inleiding

Leg uit dat het doel van de oefening is om de vooruitgang in handhygiëne in kaart te brengen en om tot concrete oplossingen te komen hoe dit ook op de langere termijn vastgehouden kan worden. Leg de cijfers 1 t/m 10 op de grond. Verdeel eerst de rollen: vraag aan (maximaal) zes deelnemers om straks plaats te nemen op de schaal. Vraag aan de overige deelnemers en de locatiemanager om te observeren en het evaluatieformulier (zie bijlage 1) in te vullen aan de hand van de antwoorden die deelnemers op de schaal geven. Verdeel de vragen in het evaluatieformulier onder de observanten, zodat elke observant één tot twee vragen beantwoordt.

Instructie:

Vraag de deelnemers op de schaal een cijfer te geven tussen de 1 en 10 voor de mate waarin zij vinden dat het team uitvoering geeft aan handhygiëne. Daarbij staat 1 voor een volledig gebrek aan handhygiëne en 10 staat voor optimale handhygiëne. Geef de deelnemers even de tijd om een cijfer te kiezen. Vraag ze bij het cijfer te gaan staan en te bedenken waarom ze voor dat cijfer kiezen. Geef aan dat ze moeten kiezen vanuit hun eigen overtuiging en zich zo min mogelijk moeten laten beïnvloeden door de keuzes die collega's maken.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Instructies voor de trainer/coach:

- **Reflecteer op wat je ziet, met vragen zoals:**
 - Waarom heb je voor deze plaats op de schaal gekozen?*
 - Hoe voelt het als je op deze plaats staat?*
 - Wat maakt dat jij/jullie hier op de schaal staan?*
 - Waaruit zou een buitenstaander buiten jullie team kunnen opmaken dat je/jullie voor deze plaats op de schaal kiezen?*

- **Vraag tegenstellingen/eensgezindheid uit:**
 - Wat kan volgens jou/jullie de reden zijn dat jullie zo verdeeld op de schaal staan?
 - Hoe verklaar je de eensgezindheid van jullie keuze (wanneer het team heel dicht bij elkaar staat)?
 - Hoe verklaar jij dat jij een (totaal) andere keuze hebt gemaakt dan het groepje dat zich daar op van de schaal bevindt?
- **Attendeer teamleden op het feit dat ze naar aanleiding van wat er nu verteld is van plaats mogen verschuiven als ze dat nodig vinden. Als er opvallende verschuivingen plaatsvinden, reflecteer hierop met vragen als:**
 - Wat maakt dat jij nu een andere keuze maakt?
 - Wat is er anders nu je van ... naar bent gegaan?
- **Richt je op de toekomst:**
 - Waar op de schaal willen jullie als team uiteindelijk uitkomen als het gaat om de uitvoering van handhygiëne?
 - Met welke vordering zouden jullie de eerstvolgende keer (over ... weken) tevreden zijn?
 - Wat moet er gebeuren om op de gewenste plaats in de schaal te komen?
 - Wat verwacht je van jezelf en wat verwacht je van je collega's?
 - Als je alvast eens gaat staan op de schaal waar jullie over aantal weken willen zijn, wat voor gevoel geeft dat?
- **Probeer in te haken op dingen die tijdens de High Five oefening zijn genoemd**
 - De vorige keer werd aangegeven dat jullie het voornemen hadden om de handhygiëne te verbeteren door ... In hoeverre is dat nu gelukt?

Tijdens het beantwoorden van de vragen verzamelen de observanten aan de hand van de observatievragen (zie bijlage 1) informatie over de ervaringen en het handelen van teamleden als het gaat om het toepassen van handhygiëne.

Afsluiting

Na afloop delen de observanten hun bevindingen met het team. De trainer/coach verzamelt deze informatie en koppelt een samenvatting terug met concrete oplossingen om de verbetering in handhygiëne ook op de langere termijn vast te houden.

Deze training is ontwikkeld door Marjo van Tol, programmamanager VUMC en executive coach (ma.vantol@vumc.nl)

Observatieformulier schaalinstrument

Vraag voor observanten (inclusief locatiemanager)

Verzamel aan de hand van onderstaande vragen informatie over de ervaringen, het handelen en wensen van teamleden als het gaat om het toepassen van handhygiëne.

Tip: verdeel de vragen onder de aanwezige observanten.

- 1. Wat weten de teamleden over de inhoud van de richtlijn?**
 - Wat benoemt men als professioneel handelen (techniek van wassen/desinfecteren, momenten waarop handhygiëne nodig is, sieraden, etc.)?

- 2. Hoe wordt er gecommuniceerd over het toepassen van handhygiëne?**
 - Hoe wordt er naar elkaar geluisterd?
 - Welke feedback geeft men elkaar?
 - Hoe spreekt men elkaar aan op het toepassen van handhygiëne?

- 3. Welke voorwaarden zijn volgens het team (nog) nodig om handhygiëne toe te passen (denk aan materialen en omgangsvormen)?**

- 4. Wat wil men veranderen en hoe denkt men dat te kunnen bereiken?**

- 5. Welke verbeteracties worden genoemd?**